

Araştırma Makalesi (Research Article)

MEKÂNSAL VATANDAŞLIK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE UYARLAMA ÇALIŞMASI (THE ADAPTATION STUDY OF PLACE CITIZENSHIP BEHAVIOR SCALE TO TURKISH)

Gizem ÖZGÜREL^{1*} (orcid.org/0000-0002-1161-3721)

Cemali BUZLUKÇU² (orcid.org/0000-0001-6207-5735)

¹Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, Balıkesir, Türkiye

²Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, Balıkesir, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, Zhang ve Xu (2019) tarafından geliştirilen Mekânsal Vatandaşlık Davranışı Ölçeği (MVDÖ- Place Citizenship Behavior)'nin Türkçe uyarlamasının yapılması amaçlanmıştır. Mekânsal Vatandaşlık Davranış Ölçeği, yerel halkın bir destinasyona karşı sergiledikleri olumlu davranışları içermektedir. Ölçek uyarlama çalışmasında ölçek dil geçerliliği için İngilizce ve Türkçe uyarlama karşılaştırılması yapılmıştır. Çalışmada farklı kültürler için hazırlanmış ölçme aracının Türkçeye çevrilerek geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının yapılması gerçekleştirilmiştir. Türkçe ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Güvenlik katsayısı yüksek bulunan ölçeğin, açımlayıcı faktör analizi ile orijinaline uygun olarak; koruma davranışı, yardım etme davranışı, ağızdan ağıza olumlu iletişim, destekleyici davranış ve hoşgörülü davranış boyutlarını içeren 25 madde ve 5 faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ile gözlenen değişkenlere neden olan örtük değişkenlerin t değerlerinin anlamlı, standart hataların küçük, standardize yol katsayılarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bununla birlikte ölçeğin yakınsak ve ayırışma geçerliğinin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, MVDÖ'nün Türkiye'deki yerler ve turistik destinasyonlara yönelik vatandaşlık davranışının ölçülmesinde geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilir bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mekânsal Vatandaşlık, Mekânsal Vatandaşlık Davranışı Ölçeği, Geçerlilik, Güvenilirlik

Abstract

In this study, it is aimed to adapt the Place Citizenship Behavior Scale developed by Zhang, and Xu (2019) into Turkish. The Place Citizenship Behavior Scale includes the positive behaviors of local people towards a destination. In the scale adaptation study, English and Turkish adaptation were compared for scale language validity. In the study, the measurement tool prepared for different cultures was translated into Turkish and validity and reliability studies were carried out. The construct validity of the Turkish scale was tested with exploratory and confirmatory factor analyses. The scale, which had a high reliability coefficient, was determined by exploratory factor analysis in accordance with the original; Its five-factor structure and 25 items including protecting behavior, helping behavior, positive word-of-mouth, supporting behavior and tolerant behavior dimensions were confirmed. It was seen that the t values of the latent variables that cause the observed variables by confirmatory factor analysis were significant, the standard errors were small, and the standardized path coefficients were high. However, it was concluded that the scale had convergent and discriminant validity. In line with the findings, it has been determined that the Place Citizenship Behavior Scale (PCB) is a valid and reliable scale that can be used to measure citizenship behavior towards places and touristic destinations in Turkey.

Anahtar Kelimeler: Place Citizenship, Place Citizenship Behaviour Scale, Validity, Reliability

Giriş

Günlük yaşam içerisinde bireyler, gruplar veya toplumlar birtakım fiziksel alanlarla etkileşime girerek anlamsal, deneysel ve sembolik olmak üzere belirli ilişkiler kurarlar. Etkileşim sonucu ortaya çıkan ilişkiler genel olarak sosyolojik, psikolojik ve kültürel sınırlar içerisinde meydana gelmektedir. Mekân kavramı, çalışma alanına insan ve fiziksel çevre etkileşimi giren farklı disiplinler tarafından konu edilmiştir (Türksoy, 1986). Bundan dolayı, mekân kavramına ilişkin yargıların disiplinler arası olduğu söylenebilir. Aslında ilgili disiplinlerce yer (place) ve mekân (space) kavramı birbirinden farklı anlamlarda kullanılmaktadır (Tuan, 2008; Göregenli, 2010; Rioux, Scrima, and Werner, 2017). Yer, bireyler arası sosyal ve kültürel ilişkilerin oluştuğu bellekler ve bağlamlar olarak tanımlanmakta ve kavram sadece bireylerin içerisinde yaşadığı fiziksel bir alanı

* Sorumlu yazar: gizemozgurel@hotmail.com

DOI: 10.33083/joghat.2023.298

ifade etmeyip aynı zamanda sosyal bağları da kapsamına almaktadır (Altman, and Low, 1992: 7). Mekân ise yalnızca konum ve mevki olarak ele alınıp genellikle ölü olarak tanımlanmıştır (Augé, 2008). Bundan farklı olarak yer ve mekân kavramlarının anlamlarını tersine çevirerek kullanan görüşler de mevcuttur (Certeau, 1984; Lefebvre, 2016). Farklı disiplinler tarafından da ileri sürüldüğü üzere, yer ve mekân kavramlarından en az biri, salt fiziksel özelliklerinden sıyrılıp birtakım anlamları da bünyesinde bulundurmaktadır. Kısaca yer, insanların fiziksel çevre ile olan çeşitli etkileşimleri sonucu elde ettikleri deneyimler vasıtasıyla anlamlandırdıkları bir olgu olmasına karşılık, mekân, yalnızca fiziksel özelliklerle tanımlanmaktadır. Türkçede yer kelimesi mekâna göre daha fazla anlam içerir, fakat mekân kelimesi, yer ile aynı anlamda kullanılmasından dolayı bu çalışmada yer anlamına geçen mekân sözcüğünün kullanılması tercih edilmiştir.

Relph (1976), fenomenolojik bir bakış açısıyla yaklaştığı mekân kavramını tanımlarken neredeyse tüm bireylerin doğduğu andan itibaren hayatını sürdürdüğü ve etkileşim içerisinde olduğu yerlerle arasında köklü bir ilişki ve bir bilinç olduğunu belirtir. Bireyin kişisel ve kültürel kimliğinin oluşmasında bu köklü ilişki ve bilincin oldukça etkili olduğu söylenebilir. Bu bakış açısı aynı zamanda, bireylerin hayatını sürdürdüğü toplum içerisindeki diğer bireylere bağlılığını ve mekânın temsil ettiği sosyal gruba aidiyetini vurgulayan sosyal bağları da kapsamaktadır. Bu ilişki ve aidiyet ise bireyin mekâna ve topluluğa yönelik olumlu tutumlar geliştirmesi üzerinde etkilidir (Nicholas, Thapa, and Ko, 2009; Buzlukçu ve Avcıkurt, 2021).

Fiziksel çevrenin etkilerinin oldukça fazla hissedildiği disiplinlerden biri de turizmdir. Mekân, hem turistler hem de yerel halk açısından önemli bir faktördür. Turizm bağlamında bir destinasyonda yaşayan yerel halkın sergilediği olumlu davranışlar ile destinasyona çeşitli katkılar sağladığı, o destinasyon için güçlü bir marka yaratılmasında önemli rol oynadıkları belirtilmektedir (Choo, Park, and Petrick, 2011). Yerel halkın olumlu davranışları genellikle yaşadıkları destinasyonu başkalarına tavsiye etmek, şehrin imajını korumak, turizmle ilgili sektörlerin iyileştirilmesi için önerilerde bulunmak, turistlere yardım etmek için inisiyatif almak ve turizmin gelişmesinden kaynaklanan rahatsızlıklara göz yummak gibi farklı biçimlerde gerçekleşebilir. İlgili alanyazında yerel halkın turizmin gelişimine olan katkıları ve destekleri farklı kuram ve kavramlar üzerinden incelenmiştir (Butler, 1980; Proshansky, Fabian, and Kaminoff, 1983; Um, and Crompton, 1987; Ap, 1992) ancak bu incelemeler genellikle dar ve tek boyutlu bakış açılarını içermektedir. Bununla birlikte yerel halkın turizme yönelik isteğe bağlı sergiledikleri olumlu davranışların nasıl ve neden olduğu konusunda az sayıda araştırma yapıldığı söylenebilir (Zhang, and Xu, 2019). Bu noktada, tıpkı iş görenlerin görev ve tanımlarının ötesine geçerek çalıştıkları işletmenin verimliliği adına sergiledikleri gönüllü davranışları vurgulayan örgütsel vatandaşlık davranışından esinlenerek geliştirilen, mekânsal vatandaşlık davranışı kavramı ileri sürülmüştür. Mekânsal vatandaşlık davranışı, yerel halkın bir destinasyona yönelik psikolojik sahiplenmelerini içermekte ve yerel halkın yaşadıkları destinasyonlara karşı sergiledikleri olumlu davranışları tanımlamaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen ölçek ile de davranışın ampirik olarak incelenmesi yapılabilmektedir. MVDÖ sayesinde destinasyon markalaşmasına yeni bir bakış açısı getirilerek başarılı bir turistik destinasyonun şekillenmesinde yerel halkın rolü üzerine teorik bir temel oluşturulacaktır (Zhang, and Xu, 2019). Bu çalışmada MVDÖ'nün Türkçe uyarlamasının yapılması, geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Böylece farklı bir kültür için geliştirilen ölçeğin Türk kültürüne uygun bir biçimde kullanımı test edilecektir. Ayrıca yerel halkın gönüllü olarak yaşadıkları destinasyonun gelişimine yönelik göstereceği çabaların belirlenmesinde ve destinasyonda sergiledikleri rollere ilave olarak herhangi bir beklenti içerisine girmeden, ne gibi ek roller alabildiklerinin tespit edilmesi konusunda mekânsal vatandaşlık davranışının bilinmesi önem taşımaktadır. Mekânsal vatandaşlık davranışının hangi boyutlarda gerçekleşiyor olduğu ya da hangi boyutlarda daha yüksek veya düşük seviyede kaldığının tespit edilmesi destinasyondaki turizm paydaşlarının ve politika yapıcılarının gelecek planlarına ışık tutması, ilgili düzenlemeleri bu doğrultularda yapmaları açısından önemlidir.

Mekânsal Vatandaşlık Davranışı

Mekânsal vatandaşlık kavramı özünde vatandaşlık/yurtttaşlık temelinde şekillenmektedir. Kökeni siyaset bilimine dayanan vatandaşlık kavramı, birbiriyle ilişkili üç anlam içerir. Bunlar: medeni, siyasi ve sosyal haklardır. Bu bağlamda toplumda görev ve sorumluluk alan katılımcılar ve siyasi bir topluluğa üyelik (Cohen, 1999) vatandaşlık olarak tanımlanır. Vatandaşlık kavramı; bireyler ve devlet arasındaki hak ve sorumlulukların yasalarla belirlendiği karşılıklı hak ve ödevlere dayalı ilişkiler olarak da açıklanabilir. Vatandaşlık kavramının bir örgüt için kullanımı örgütsel vatandaşlık olarak adlandırılmakta ve birey ve örgüt arasındaki karşılıklı ilişkileri açıklamaktadır (Sezgin, 2005). Fakat örgütsel vatandaşlık, salt vatandaşlık kavramından farklı olarak iş görenin örgütün iyiliği için fazladan gösterdiği çabaları da içermektedir. Örgütsel vatandaşlık davranışı, örgüt içerisindeki bireylerin ek/ilave rol davranışları ile ilişkili olarak Dennis W. Organ ve Thomas S. Bateman (Bateman, and Organ, 1983; Organ, 1988) tarafından alanyazına kazandırılmış bir kavramdır. Araştırmacılar organizasyonel görevlerinin dışında, zorla olmayan ve herhangi bir ödül beklenmeden tamamen örgütün etkin

ve etkili sonuçlara ulaşması için katkı sunan çalışanları “iyi asker” olarak tanımlamış ve bu durumu ise “iyi asker sendromu” olarak adlandırmışlardır. Mekânsal vatandaşlık kavramı ise, örgütsel vatandaşlık kavramından esinlenerek ileri sürülmüş ve yerel halkın yaşadıkları destinasyona yönelik kendi istekleri ile sergiledikleri olumlu davranışları kapsamaktadır (Zhang, and Xu, 2019). Yerel halkın mekânsal vatandaşlık davranışının derinlemesine anlaşılması için vatandaşlık eğitimi, mekân tahsisi ve mekânsal temsiller aracılığıyla biçimlenen toplumsal bağlantılar olmak üzere üç ana araştırma alanında ele alınması gerektiği söylenebilir (Gryl, Jekel, and Donert, 2010).

Turizm bağlamında yerel halk, turistlere ve turizme yönelik birçok olumlu davranış sergilemekte ve destinasyona çeşitli katkılar sağlamaktadır. Yerel halkın bu olumlu ve kendi istekleri ile sergiledikleri davranışlar çalışmada “mekânsal vatandaşlık davranışı” olarak ele alınacaktır. Tıpkı örgütsel vatandaşlık davranışı gibi yerel halkın bu davranışları da destinasyon ya da şehir yönetimlerince ödüllendirilmemektedir. Söz konusu bu davranışlara yönelik yapılan ölçek uyarlaması ile Türk halkının mekânsal vatandaşlık davranışları da tespit edilecektir. İlgili alanyazına ve örgütsel vatandaşlık davranışı kavramına dayanarak, mekânsal vatandaşlık davranışının 5 boyuttan meydana geldiği ileri sürülmüştür (Lu, 2006; Choo vd., 2011; Zenker, and Rütter, 2014). Bunlar: olumlu ağızdan ağıza iletişim, yardım etme davranışı, destekleyici davranış, koruyucu davranış ve hoşgörülü davranıştır. Bu boyutların, Organ’ın (1988) alanyazında kabul gören ve örgütsel vatandaşlık davranışı boyutları olarak ileri sürdüğü “özgecilik, vicdanlılık, nezaket, sivil erdem ve centilmenlik” boyutlarıyla tutarlı ve mekânsal vatandaşlık davranışının ölçülmesi için uygun boyutlar olduğu belirtilmektedir (Zhang, and Xu, 2019).

Mekânsal vatandaşlık davranışının boyutları incelendiğinde, olumlu ağızdan ağıza iletişim, yerel halkın gönüllü olarak destinasyonla ilgili olumlu mesajları günlük yaşamlarında başkalarına yaydıkları zaman ortaya çıkmaktadır. Yardım etme davranışı, bölge sakinlerinin turistlerin karşılaştıkları sorunları çözmelerine yardımcı olma istekliliğini tanımlamaktadır. Destekleyici davranış, turizmle ilgili önerilerde bulunmak ve turistlerin geri bildirimlerini veya sorunlarını politika yapıcılara veya ilgili devlet kurumlarına bildirmek gibi destinasyonu doğrudan destekleyen davranışları ifade etmektedir. Koruyucu davranış, destinasyonun imajını korumanın yanı sıra toplu taşıma, havaalanları ve turistik yerler gibi destinasyondaki kamusal alanlarda düzeni sağlamayı içerir. Hoşgörülü davranış ise bölge sakinlerinin turizmin gelişmesinden kaynaklanan fiyat enflasyonu ve trafik sıkışıklığı gibi birtakım maliyetlere şikâyet etmeden tahammül etme istekliliğini ifade eder. Bu boyutlardan destekleyici davranış ve koruyucu davranış destinasyona yönelik iken, olumlu ağızdan ağıza iletişim ve yardım etme davranışı turistlerle ilgilidir. Hoşgörülü davranış ise hem destinasyona hem de turistlere yöneliktir (Zhang, and Xu, 2019).

Yöntem

Zhang ve Xu (2019) tarafından geliştirilen MVDÖ’nün Türkçe uyarlamasının yapıldığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırma Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Komisyonu tarafından 08.06.2022 tarihli ve 2022/03 sayılı karar ile onaylandıktan sonra ölçeğin Türkçe uyarlaması için sorumlu yazar olan Hui Zhang’ dan gerekli izin alınmıştır. Daha sonra ölçeğin Türkçe çevirisi ilgili alanyazında belirtilen teknikler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen Türkçe ölçeğin pilot uygulaması yapılmış ve SPSS 25 aracılığı ile iç tutarlılığının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç doğrultusunda veriler 15 Haziran-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında Google Forms aracılığı ile Türkiye’deki 408 katılımcıdan elde edilmiştir. Veri setinin normal dağılıma uygun olup olmadığı basıklık ve çarpıklık katsayılarıyla belirlenmiştir. Basıklık ve çarpıklık katsayılarının olması gereken değerleri için ilgili alanyazında farklı görüşler mevcuttur. Kimi araştırmacılar ± 2 değerlerini kabul ederken (Curran, West, and Finch, 1996: 26; Kunnan, 1998: 313), kimi araştırmacı ise çarpıklık değeri üst sınırlarının ± 3 , basıklık değeri üst sınırlarının ise ± 10 olabileceğini ileri sürmüştür (Kline, 1998: 77). Bunların dışında normal dağılım şartlarının sağlanması için örneklem sayısını dikkate alan araştırmalar da mevcuttur. Buna göre örneklem sayısı arttıkça pozitif ve negatif basıklıktan kaynaklanan veri seti normal dağılım sorunlarının ortadan kalkacağı belirtilmektedir (Tabachnick, and Fidell, 2007: 80). Araştırmada kullanılan veri setinin basıklık (-1,046 ve 2,388) ve çarpıklık (-2,751 ve 0,333) değerleri normal dağılıma uygun olarak bulunmuş ve bu doğrultuda parametrik analizler yapılmıştır. Pilot uygulama sonrası ölçek maddelerinde herhangi bir değişiklik olmaması ve ölçme aracının ölçmeye çalıştığı yapıya ait faktör yapısının bilinmesine rağmen elde edilen verilere SPSS 25 aracılığı ile açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Bu aşamadan sonra ise AMOS kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmış ve ölçeğin yapı geçerliği sağlanmıştır. Yönteme dair detaylı açıklamalara ve bulgulara sırasıyla yer verilmiştir.

Veri Toplama Aracı

MVDÖ, Zhang ve Xu (2019) tarafından yerel halkın bir destinasyona karşı sergiledikleri olumlu davranışları tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 25 madde ve 5 faktörden meydana gelmektedir. Faktörler; koruma davranışı (MVD1-MVD6. maddeler), yardım etme davranışı (MVD7-MVD11. maddeler), ağızdan ağıza olumlu iletişim (MVD12-MVD16. maddeler), destekleyici davranış (MVD17-MVD21. maddeler) ve hoşgörülü davranışı (MVD22-MVD25. maddeler) olarak tanımlanmıştır. Tüm maddeler, beşli Likert tipi derecelendirme ölçeğiyle ölçülmüştür (“1=kesinlikle katılmıyorum ve 5=kesinlikle katılıyorum”).

Çeviri Çalışması

MVDÖ'nin Türkçe çevirisi için Brislin'in (1986) “ilk çeviri, ilk çeviriyi değerlendirme, geri çeviri, geri çeviriyi değerlendirme ve uzman görüşünü” tekniğinden yararlanılmıştır. Öncelikli olarak İngilizce ölçek iki farklı İngilizce öğretim görevlisi tarafından bağımsız olarak Türkçeye çevrilmiş, elde edilen Türkçe ifadeler araştırmacılar ve bir Türk dili uzmanı tarafından değerlendirilip en iyi temsili sağlayacağı düşünülen ifadelerin kullanılması tercih edilmiştir. Daha sonra Türkçe ölçek iki İngilizce öğretim görevlisinin çevirisi ile tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Çeviri sonucu belirlenen İngilizce ifadeler iki uzman tarafından anlamsal ve içerik eşdeğerliği açısından orijinal haliyle karşılaştırılmıştır. Araştırmacılar ve uzman akademisyenler tarafından yapılan değerlendirmeler ile ölçeğe son hali verilmiş ve veri toplama aşamasına geçilmiştir.

Pilot Çalışma

MVDÖ'nin Türkçe çevirisinden sonra 75 üniversite öğrencisi üzerinde pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama ile ölçeğe dair olası hataların tespit edilmesi, ayıklanması ve nihai halinin verilmesi amaçlanmıştır. Pilot uygulama sonrası elde edilen veriler incelendiğinde ölçeğin Cronbach'ın Alpha katsayısının 0,812 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç ölçeğin iç tutarlığının yüksek olduğunu göstermektedir. İfadelerin anlaşılabilirliğinin tespit edilmesi üzerine ifadelerde herhangi bir değişiklik yapılmamış ve veri toplama aşamasına geçilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya dahil olan 408 katılımcının tanımlayıcı özellikleri incelendiğinde; katılımcıların cinsiyete göre 196'sı (%48) “erkek”, 212'si (%52) “kadın” olarak dağılmaktadır. Yaş değişkenine göre katılanların 22'si (%5,4) “20 yaş ve altı”, 141'i (%34,6) “21-30 yaş arası”, 84'ü (%20,6) “31-40 yaş arası”, 88'i (%21,6) “41-50 yaş arası”, 73'ü (%17,9) “51 yaş ve üzeri”dir. Katılanların medeni durum değişkenine göre dağılımları, incelendiğinde 212'si (%52) “evli” ve 196'sı (%48) “bekâr”dır. Eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcıların 5'i (%1,2) “ilköğretim”, 33'ü (%8,1) “ortaöğretim”, 81'i (%19,9) “önlisans”, 176'sı (%43,1) “lisans”, 113'ü (%27,7) “lisansüstü” olarak dağılmaktadır. Katılanlar aylık net gelire göre 86'sı (%21,1) “gelirim yok”, 48'i (%11,8) “4.254 TL altı”, 73'ü (%17,9) “4.255-6.000 TL arası”, 52'si (%12,7) “6.001-8.000 TL arası”, 49'u (%12,0) “8.001-10.000 TL arası”, 37'si (%9,1) “10.001-12.000 TL arası”, 25'i (%6,1) “12.0001-14.000 TL arası”, 38'i (%9,3) “14.001 TL ve üzeri” olarak dağılmaktadır.

Güvenirlilik Analizi

Ölçeğin iç tutarlılığının belirlenmesi amacıyla Cronbach'ın Alpha katsayısından faydalanılmıştır. Bu değer, ölçekte bulunan maddelerin birbirleri ve ölçek geneli ile ne derece uyumlu olduğunu belirtmektedir. Katsayı aynı zamanda ölçek ifadelerinin katılımcılar tarafından aynı düzeyde anlaşılıp anlaşılmadığını da göstermektedir (Büyüköztürk, 2011: 169). Cronbach'ın Alpha katsayısının aralıkları, “ $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir”, “ $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir”, “ $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirliktedir”, “ $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir” olacak şekilde kabul edilmektedir (Özdamar, 2004).

Tablo 1. Güvenirlilik ve Madde Analizi Sonuçları

Madde	Madde Silindiğinde Ölçek Puanı	Madde Silindiğinde Varyans	Madde Toplam Korelasyonu	Madde Silindiğinde Alpha	Ort.	S.Sapma	Alpha
MVD1	89,532	180,092	,418	,906	4,295	0,621	0,854
MVD2	89,623	178,604	,451	,905			
MVD3	89,824	175,984	,558	,903			
MVD4	90,044	173,777	,579	,903			
MVD5	89,873	176,097	,549	,904			
MVD6	90,275	177,271	,397	,906			

MVD7	89,833	175,476	,587	,903	4,311	0,665	0,895
MVD8	89,642	177,302	,571	,904			
MVD9	89,757	176,071	,589	,903			
MVD10	89,858	175,479	,562	,903			
MVD11	90,137	173,657	,572	,903			
MVD12	90,208	166,981	,679	,900			
MVD13	90,213	168,689	,648	,901	3,945	0,919	0,913
MVD14	90,284	168,568	,636	,901			
MVD15	90,292	169,760	,659	,901			
MVD16	90,064	172,035	,608	,902			
MVD17	90,990	171,469	,554	,903			
MVD18	90,838	169,826	,615	,902			
MVD19	91,199	173,865	,396	,907	3,267	3,267	0,780
MVD20	91,199	171,231	,537	,903			
MVD21	90,225	174,386	,468	,905			
MVD22	91,306	174,739	,391	,907			
MVD23	91,306	175,402	,383	,907			
MVD24	91,561	177,254	,327	,908			
MVD25	91,681	180,326	,309	,908	2,693	2,693	0,900

Ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi ve madde analizi sonuçları Tablo 1’de belirtilmiştir. Ölçeğin genel Cronbach’ın Alpha katsayısı 0,908 olarak bulunmuştur. Faktörlerin Cronbach’ın Alpha katsayıları ise yüksek güvenilirliktedir. Ölçekte yer alan maddelerin hem birbirleri ile hem de ölçeğin tamamı ile pozitif korelasyona sahip olması gerekir. Buna göre MVDÖ’ne yanıt veren katılımcıların ifadeleri doğru algıladıkları ve objektif cevaplar verdikleri söylenebilir. Ölçekteki maddelerin ayırt ediciliği ise madde toplam korelasyon katsayısının 0,30 ve üzerinde olması ile anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, 2011:171; Tavşancıl, 2002). Buna göre MVDÖ’nin ayırt edicilik özelliğinin bulunduğu söylenebilir.

Açımlayıcı Faktör Analizi

MVDÖ’ye ait AFA sonuçları Tablo 2’de belirtilmiştir. Her ne kadar ölçme aracının ölçmeye çalıştığı yapıya ait faktör yapısı biliniyor olsa da yapılan işlem sonucunda MVDÖ’nün özdeğeri 1’den büyük 5 faktör ve 25 maddelik yapısı orijinal ölçeğe benzer şekilde elde edilmiştir. Buna göre; birinci faktör olan Koruma Davranışı MDV1-MDV6. maddeler, ikinci faktör olan Yardım Etme Davranışı MDV7-MDV11. maddeler, üçüncü faktör olan Ağızdan Ağıza Olumlu İletişim MDV12-MDV16. maddeler, dördüncü faktör olan Destekleyici Davranış MDV17-MDV21. maddeler ve son olarak beşinci faktör olan Hoşgörülü Davranış MDV22-MDV25. maddelerden oluşmaktadır. MVDÖ’yü oluşturan 5 boyutun ölçeğin varyansını açıklama oranının %68,892 olduğu anlaşılmıştır. Başka bir ifade ile mekânsal vatandaşlık davranışı düzeyini açıklamaya yönelik oluşturulmuş 25 madde, toplam değişkenliğin yaklaşık %69’unu açıklayan beş boyut altında yer almıştır.

Tablo 2. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Madde	Faktörler				
	Koruma Davranışı (F1)	Yardım Etme Davranışı (F2)	Olumlu Ağızdan Ağıza İletişim (F3)	Destekleyici Davranış (F4)	Hoşgörülü Davranış (F5)
MVD1	,824				
MVD2	,797				
MVD3	,683				
MVD4	,639				
MVD5	,743				
MVD6	,286				
MVD7		,799			
MVD8		,756			
MVD9		,789			
MVD10		,823			

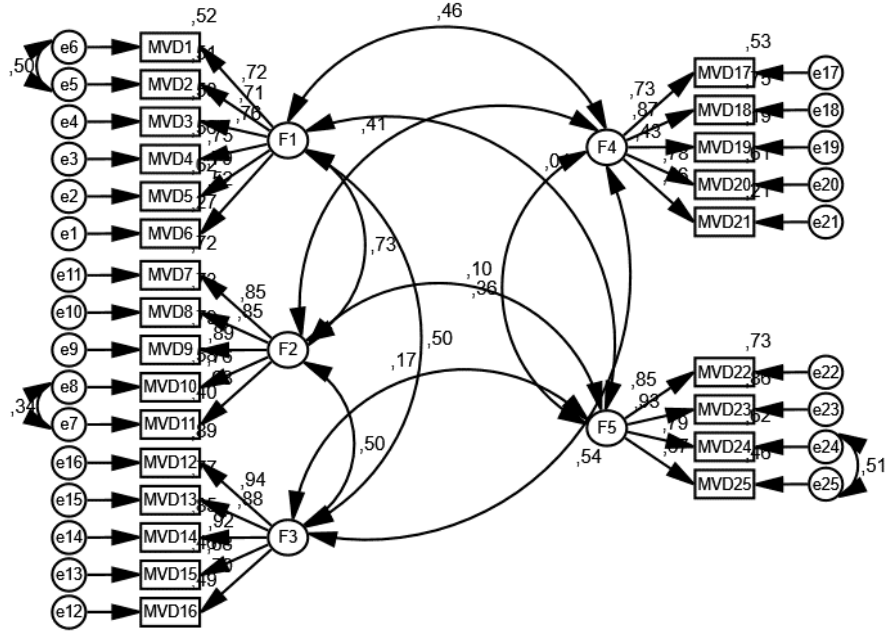
MVD11						,660
MVD12						,885
MVD13						,852
MVD14						,903
MVD15						,603
MVD16						,672
MVD17						,755
MVD18						,821
MVD19						,362
MVD20						,799
MVD21						,341
MVD22						,840
MVD23						,883
MVD24						,886
MVD25						,852
Faktör Öz Değerleri	8,721	3,614	2,082	1,484	1,322	
Faktörlerin Varyansı Açıklama Oranları (%)	34,885	14,456	8,328	5,935	5,289	
Faktörlerin Toplam Varyansı Açıklama Oranı (%)			68,892			
KMO Örneklem Yeterliliği Katsayısı			0,907			
Bartlett Küresellik Testi			$\chi^2=6779,701$			$df=300, p<0,001$

Madde faktör yükleri incelendiğinde, Koruma Davranışı boyutunu meydana getiren MVD6 maddesi faktör yükünün olması gereken sınırlardan düşük olduğu ($,286$) görülmektedir. Stevens (2003: 294) faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyini örneklem büyüklüğüne göre açıklamaktadır. Örneklem sayısı arttıkça madde faktör yükleri düşebilir. Buna göre; 300 ve üzeri örneklem madde faktör yükü $0,280$ olan maddeler anlamlı kabul edilebilirken, 600 ve üzeri örneklem için, $0,210$ faktör yükünün anlamlı olabileceği ileri sürülmüştür. Ayrıca, Büyüköztürk'ün (2002: 473-474) "Faktör yük değerleri, bir korelasyon değeri olarak istatistiksel anlamlılık bakımından da incelenebilir. Düşük korelasyon miktarlarının da örneklem arttıkça anlamlı çıkma olasılığının artacağı unutulmamalıdır" ifadesine bağlı olarak ölçek yapısını bozmamak adına bu madde ölçekte tutulmuştur.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

AFA sonucu orijinal ölçekle benzer biçimde elde edilen yapıya DFA uygulanmıştır. DFA, gözlenen değişkenler ile gizil değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan yapısal eşitlik modelinin bir türüdür (Brown, 2006). Araştırmada ilgili alanyazındaki çalışmalarda sıklıkla kullanılan uyum iyiliği değerlerinin kullanılması tercih edilmiştir. Şekil 1'de DFA'ya ilişkin diyagram görülmektedir.

Şekil 5. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Diyagram

DFA'ya ilişkin uyum iyiliği değerleri Tablo 3'te belirtilmiştir. Analiz sonuçlarına göre elde edilen uyum iyiliği değerleri, orijinal ölçek ve AFA ile ortaya konan faktör yapısı ile uyumlu bir yapıya işaret etmektedir.

Tablo 3. Doğrulayıcı Faktör Analizi Uyum İyiliği Değerleri

İndeks	Normal Değer*	Kabul Edilebilir Değer**	Hesaplanan Değer
χ^2/sd	<2	<5	2.68
GFI	>0.95	>0.90	0.90
AGFI	>0.95	>0.90	0.90
CFI	>0.95	>0.90	0.93
RMSEA	<0.05	<0.08	0.06
RMR	<0.05	<0.08	0.07

*,**Kaynak: Şimşek, 2007; Hooper, Coughlan, and Mullen, 2008; Schumacker, and Lomax, 2004; Waltz, Strickland, and Lenz, 2010; Wang, and Wang, 2012; Tabachnick, and Fidel, 2007.

Standardize edilmiş faktör yükleri, standart hatalar, t değerleri ve anlamlılık değerleri Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 4 incelendiğinde standardize edilmiş katsayıların, standart hata değerlerinin ve t değerlerinin istatistiksel olarak kabul edilebilir düzeylerde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar ölçek yapısına ilişkin yapı geçerliğinin sağlandığını göstermektedir.

Tablo 4. Faktör Yükleri

Maddeler ve Faktörler	β	Std. β	S.Hata	t	p
MVD6 <--- F1	1,000	0,516			
MVD5 <--- F1	1,266	0,788	0,124	10,173	<0,001
MVD4 <--- F1	1,364	0,750	0,137	9,946	<0,001
MVD3 <--- F1	1,217	0,761	0,122	10,014	<0,001
MVD2 <--- F1	1,092	0,713	0,113	9,686	<0,001
MVD1 <--- F1	1,003	0,720	0,103	9,736	<0,001
MVD11 <--- F2	1,000	0,634			
MVD10 <--- F2	1,065	0,758	0,068	15,649	<0,001
MVD9 <--- F2	1,140	0,887	0,079	14,335	<0,001
MVD8 <--- F2	1,015	0,853	0,073	13,977	<0,001
MVD7 <--- F2	1,143	0,847	0,082	13,910	<0,001
MVD16 <--- F3	1,000	0,697			
MVD15 <--- F3	1,033	0,679	0,079	13,134	<0,001
MVD14 <--- F3	1,544	0,924	0,088	17,608	<0,001
MVD13 <--- F3	1,432	0,876	0,085	16,765	<0,001

MVD12	<---	F3	1,605	0,942	0,090	17,880	<0,001
MVD17	<---	F4	1,000	0,727			
MVD18	<---	F4	1,193	0,868	0,075	15,825	<0,001
MVD19	<---	F4	0,680	0,432	0,083	8,160	<0,001
MVD20	<---	F4	1,122	0,784	0,076	14,732	<0,001
MVD21	<---	F4	0,606	0,459	0,070	8,673	<0,001
MVD22	<---	F5	1,000	0,854			
MVD23	<---	F5	1,058	0,930	0,047	22,413	<0,001
MVD24	<---	F5	0,879	0,787	0,046	18,928	<0,001
MVD25	<---	F5	0,764	0,675	0,051	15,109	<0,001

Yakınsak Geçerlik ve Ayrışma Geçerliği

Ölçüm modelinde yer alan değişkenlerin yapı geçerliğini test edebilmek için Birleşik Güvenirlik (CR-Composite Reliability) ve Ortalama Açıklanan Varyans (AVE-Average Variance Extracted) değerleri incelenmiştir. AVE, standardize edilmiş faktör yüklerinin karelerinin toplamının madde sayısına bölünmesiyle bulunmaktadır. Bu durumun sağlanması yakınsak geçerliğin olduğunun göstergesidir (Fornell, and Larcker, 1981). CR değerlerinin 0,70'den büyük olması yakınsak geçerliğin bir diğer kanıtıdır (Hair vd., 2014). Yakınsak geçerlik için, ölçüğe ilişkin CR değerlerinin AVE değerlerinden büyük olması ve AVE değerinin de 0,50'den büyük olması beklenmektedir. Ayrışma geçerliği için ise Fornell ve Larcker'ın (1981: 43) yaklaşımından faydalanılmıştır. Bu yaklaşıma göre her bir faktör için AVE değerinin karekökünün, bu faktör ile diğer faktörler arasındaki korelasyondan büyük olması beklenmektedir.

Tablo 8. CR, AVE, Korelasyon Analizi

	Alpha	CR	AVE	F1	F2	F3	F4	F5
F1	0,854	0,798	0,532	0,729				
F2	0,895	0,860	0,547	0,668	0,740			
F3	0,913	0,898	0,642	0,475	0,496	0,801		
F4	0,780	0,917	0,691	0,388	0,394	0,563	0,831	
F5	0,900	0,888	0,667	-0,018	0,075	0,172	0,325	0,817

Tablo 5'te görüldüğü gibi CR değerleri AVE değerlerinden yüksek ve AVE değerleri de 0,50'den büyüktür. Ölçüğe ilişkin yakınsak geçerlik sağlanmıştır. Diyagonal eksende koyu renkle belirtilen her bir faktörün AVE değerinin karekökü, ilgili faktör ile diğer faktör arasındaki korelasyon değerlerinden büyük olduğu belirlenmiştir. Buna göre ayrımsal geçerliğin var olduğu söylenebilir.

Ayırt Edicilik

Ölçek toplam puanının iki farklı gruba ayrılması ve gruplar arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi madde analizinde kullanılan bir diğer yöntemdir. Ölçek toplam puanı alt %27 ve üst %27 olarak iki farklı gruba ayrılır ve test edilir. İki grup arasındaki anlamlı fark ayırt ediciliğin göstergesi olarak kabul edilmektedir (Hasançebi, Terzi ve Küçük, 2020).

Tablo 9. Ölçek Puanlarının Alt-Üst %27 Gruplarına Göre Farklaşma Durumu

Gruplar	Alt %27 (n=110)		Üst %27 (n=110)		t	p
	Ort	Ss	Ort	Ss		
Ölçek Genel	3,091	0,442	4,378	0,207	-27,676	<0,001
F1	3,791	0,780	4,741	0,308	-11,876	<0,001
F2	3,695	0,765	4,773	0,330	-13,570	<0,001
F3	2,998	0,916	4,767	0,306	-19,218	<0,001
F4	2,464	0,643	4,020	0,552	-19,258	<0,001
F5	2,189	0,837	3,300	1,032	-8,774	<0,001

MVDÖ'ye ilişkin ayırt edicilik analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir. Tabloda yer alan anlamlılık değerleri incelendiğinde ($p < 0,5$) ölçeğin alt ve üst %27'lik grupları arasındaki farkın anlamlı olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ile ölçeğin ayırt edicilik özelliğinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç

Mekânsal vatandaşlık davranışı orijinal ölçeğinin, ölçek uyarlama çalışmalarında yapılması gereken adımlar izlenerek güvenilirliği ve yapı geçerliliği test edilmiş, modele ilişkin uyum iyiliği sağlanmıştır. Elde edilen gözlenen değişkenlere neden olan örtük değişkenlerin t değerlerinin anlamlı, standart hataların küçük, standardize yol katsayılarının 0,43 ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Ölçek genel güvenilirliğinin yüksek olduğu, maddelerin iç tutarlılığına ilişkin madde toplam korelasyon değerlerinin 0,30 ve üzeri olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin aynı yapıyı ölçen diğer ölçütlerle ne derece örtüştüğünü gösteren yakınsak geçerliğin sağlandığı, ölçek maddelerinin ait oldukları faktör dışındaki faktörlerle kendi buldukları faktörden daha az ilişkili olması gerektiğini gösteren ayırma geçerliği bulunduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca ölçek faktörlerinin düşük ve yüksek özellikli iki grubu ayırt edebildiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, Türkçe uyarlaması yapılan MVDÖ'nün turistik destinasyonlarda yaşayan yerel halkın yaşadıkları yere ve turistlere yönelik olumlu, kendiliğinden ve herhangi bir ödül beklemeden gösterdikleri davranışların belirlenmesi amacıyla Türk kültürüne uygun bir ölçek olduğu yapılan analizler ile ortaya konulmuştur. Destinasyonlarda günlük yaşamını sürdüren yerel halkın yaşadıkları yere yönelik sorumluluklarını yerine getiren bir paydaşa dönüşmesi açısından mekânsal vatandaşlıklarının belirlenmesi önemlidir. Turizm paydaşları arasında, turizmin gelişimine ve sürdürülebilirliğine vereceği destek açısından yerel halkın yaşadığı mekânla ilişkisi bu ölçek ile ortaya çıkarılabilecektir. Ölçek ileriki araştırmalarda belirli bir destinasyonda yaşayan yerel halka veya belirli bir turistik fiziksel mekâna yönelik duyulan vatandaşlık davranışının tespit edilmesinde kullanılabilir. Bununla birlikte farklı ölçeklerle de ilişkilendirilerek MVDÖ'nün diğer olgularla arasındaki korelasyonlar ortaya çıkarılabilir. Ayrıca mekânsal vatandaşlığın öncüllerinin neler olduğuna dair araştırmalar da yapılabilir.

Teşekkür: Zhang ve Xu'ya, ölçek izni vererek çalışmaya sağladıkları katkılardan dolayı çok teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Altman, I., and Low, S. M. (2012). *Place attachment*. Germany: Springer Science ve Business Media.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Augé, M. (2008). *Non-places: an introduction to supermodernity*, Çev., John Howe. New York: Verso.
- Bateman, T. S., and Organ, D. W. (1983). Job satisfaction and the good soldier: the relationship between affect and employee "citizenship". *Academy of Management Journal*, 26(4), 587-595.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, USA: The Guilford Press.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24(1), 5-12.
- Buzlukçu, C. ve Avcıkurt, C. (2021). Yavaş şehirlerde yerel halkın yer kimliği ve topluluğa bağlılıklarının sürdürülebilir turizm tutumlarına etkisi: Seferihisar'da bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (43), 117-138.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Brislin, R. W. (1986). *The wording and translation of research instruments*. *cross-cultural research and methodology series* içinde, W. L. Lonner, ve J. W. Berry (Eds.). 8. Field Methods in cross-cultural research (ss. 137-164). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Certeau, D. M. (1984). *The practice of everyday life*. Berkeley: University of California Press.
- Choo, H. S., Park, S. Y., and Petrick, J. F. (2011). The influence of the resident's identification with a tourism destination brand on their behavior. *Journal of Hospitality Marketing ve Management*, 20(2), 198–216.
- Cohen, J. (1999). Changing paradigms of citizenship and the exclusiveness of the demos. *International Sociology*, 14(3), 245–268.
- Curran, P. J., West, S. G., and Finch, J. F. (1996). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in confirmatory factor analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.
- Fornell, C., and Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement errors, *Journal of Marketing Research*, 18(2), 39–50.

- Gryl, I., Jekel, T., and Donert, K. (2010). Geoinformation and spatial citizenship. *Learning with GeoInformation*, (V), 2-11.
- Göregenli, M. (2010). *Çevre psikolojisi: insan mekân ilişkileri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., and Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: a global perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Hasançebi, B., Terzi, Y., ve Küçük, Z. (2020). Madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksine dayalı çeldirici analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(1), 224-240.
- Hooper, D., Coughlan, J., and Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. NY: Guilford Publications.
- Kunnan, A. J. (1998). An introduction to structural equation modeling for language assessment research. *Language Testing*, 15(3), 295-332.
- Lefebvre, H. (2016). *Mekanın üretimi*. (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Lu, X. (2006). The research on the relationship between resident's perception on tourism impacts and their participation behaviors in ecotourism communities (Unpublished PhD Thesis). Dalian University of Technolog, Liaoning.
- Nicholas, L. N., Thapa, B., and Ko, Y. J. (2009). Residents' perspectives of a world heritage site: the pitons management area, st. Lucia. *Annals of Tourism Research*, 36(3), 390-412.
- Organ, D. W. (1988). *Organizational citizenship behavior: the good soldier syndrome*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K., and Kaminoff, R. (1983). Place-Identity: physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3(1), 57-83.
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness*. London: Pion.
- Rioux, L., Scrima, F., and Werner, C. M. (2017). Space appropriation and place attachment: university students create places. *Journal of Environmental Psychology*, (50), 60-68.
- Schumacker, R. E., and Lomax R. G. A. (2004). *Beginner's guide to structural equation modeling*. New Jersey: Taylor ve Francis.
- Sezgin, F. (2005). Örgütsel vatandaşlık davranışları: kavramsal bir çözümleme ve okul açısından bazı çıkarımlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1) 317-339.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş, temel ilkeler ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.
- Stevens, J. P. (2003). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. London: Routledge.
- Tabachnick, B. G., and Fidel, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson Education Inc.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tuan, Y. F. (2008). *Space and place: The perspective of experience*. Minneapolis, and London: University of Minnesota Press.
- Türksoy, Ö. (1986). Çevresel psikoloji. *Planlama ve Kentsel Bütünleşme, Planlama Dergisi*, (1), 13-17.
- Um, S., and Crompton, J. L. (1987). Measuring resident's attachment levels in a host community. *Journal of Travel Research*, 26(1), 27-29.
- Waltz, C. F., Strickland, O. L., and Lenz, E. R. (2010). *Measurement in nursing and health research*. New York: Springer Publishing Company.
- Wang, J., and Wang, X. (2012). *Structural Equation modeling: applications using mplus: methods and applications*. West Sussex: JohnWiley ve Sons.

Zenker, S., and Rütter, N. (2014). Is satisfaction the key? the role of citizen satisfaction, place attachment and place brand attitude on positive citizenship behavior. *Cities*, 38(4), 11–17.

Zhang, H., and Xu, H. (2019). Impact of destination psychological ownership on residents' "place citizenship behavior". *Journal of Destination Marketing ve Management*, (14), 100391.

Ek 1: Mekânsal Vatandaşlık Davranışı Ölçeği

Faktör	Madde	İfade
Koruma Davranışı	MVD1	Şehir çevresini temiz tutarım.
	MVD2	Şehrin turizm kaynaklarını korurum.
	MVD3	Şehrin imajını korurum.
	MVD4	Çevreyi korumak için sorumluluklar alırım.
	MVD5	Yaşadığım yere ilişkin düzeni korurum.
	MVD6	Medeni olmayan davranışları durdururum.
Yardım Etme Davranışı	MVD7	Ne zaman ziyaretçilerle karşılaşsam, onlara seve seve yardım ederim.
	MVD8	Ne zaman ziyaretçilerle karşılaşsam, onlara yol tarifi vb. konularda yardımcı olmaya çalışırım.
	MVD9	Turistlere karşı her zaman yardımcı olurum.
	MVD10	Ne zaman ziyaretçilerle karşılaşsam onlara cana yakın olmaya çalışırım.
	MVD11	Her zaman turistlerin bakış açılarını anlamaya çalışırım.
Olumlu Ağızdan Ağıza İletişim	MVD12	Bu yeri arkadaşlarımla konuşuyorum.
	MVD13	Bu şehir hakkında olumlu konuşuyorum.
	MVD14	Bu şehri birçok kişiye tavsiye ettim.
	MVD15	Bu şehir hakkındaki her haberi yaydım.
	MVD16	Arkadaşlarımı ve akrabalarımı bu şehri ziyaret etmeye davet ediyorum.
	MVD17	Turistlerin geri bildirimlerini veya sorunlarını/zorluklarını doğrudan ilgili devlet dairelerine bildiririm.
Destekleyici Davranış	MVD18	Turizmin gelişimine yönelik fikirler geliştirmek (üretmek) için inisiyatif alıyorum.
	MVD19	Bu şehrin turizm gelişiminden memnunum.
	MVD20	Bu şehrin imajını geliştirmek için gönüllü çalışmalar yapıyorum.
	MVD21	Turizm gelişiminin bu şehre birçok faydası olduğunu düşünüyorum.
Hoşgörülü Davranış	MVD22	Turizmin gelişmesinden kaynaklanan olumsuz ekonomik etkilerden şikâyet etmiyorum.
	MVD23	Turizm gelişiminden kaynaklanan olumsuz sosyal etkilerden şikâyet etmiyorum.
	MVD24	Turizm gelişiminden kaynaklanan olumsuz çevresel etkilerden şikâyet etmiyorum.
	MVD25	Turizm gelişiminden kaynaklanan olumsuz etkilerden şikâyet etmiyorum.